

'Duurzame verbondenheid', Bron van kracht en geluk in werk, vrije tijd en privé.

Duurzame verbondenheid geeft meer kwaliteit en betekenis aan ons handelen. Het is een absolute meerwaarde en een belangrijke hoeksteen voor een warme, respectvolle, solidaire samenleving. In de huidige maatschappij waar het ik-gevoel overheerst, hebben we dringend behoefte aan een cultuur van het wij-gevoel, waarin het menselijk kapitaal centraal staat.

De consumptiedrang is groot en wij verbergen ons achter slogans zoals: 'Geen tijd', 'Later misschien', 'Druk, druk ..', 'Er zal toch niets veranderen' om zelf niet de handen uit de mouwen te moeten steken.

Nochtans is ieder individu in staat een steentje bij te dragen voor een positieve, warme leefomgeving.

Daarom besloten Hilde Braet en Ronny Dierendonck een zeer concreet project op te zetten onder de vorm van een lezing met workshop waarin de deelnemers handvatten aangereikt krijgen waarmee zij zelf aan de slag kunnen.

Zij laten zich inspireren door het idee van het Bruto Nationaal Geluk van het Himalayastaatje Bhutan, zonder daarbij een geëigende cultuur op de onze te willen enten.

In mei 2017 trokken zij van Oost naar West doorheen dit staatje en interviewden 100 personen. Hilde Braet maakte hun portret op locatie. De interactieve workshops die zij vanaf september 2017 in Vlaanderen aanbieden gaat gepaard met de fototentoonstelling met citaten over de betekenis van geluk van de geportretteerde Bhutanezen. Ze geven inspiratie en stimuleren mensen om werk te maken van een warme, verbonden leef-en werkomgeving.

Hilde Braet (Hilde Braet Photography) en Ronny Dierendonck (Werkcentrum voor Internationaal Vormingswerk - W.I.V. vzw) sloegen de handen in elkaar om een steentje bij te dragen voor een warmere, verbonden samenleving. Wanneer zij hun leven overschouwen, vinden zij dat ze zoveel kregen van de maatschappij, dat het moment is aangebroken om iets terug te doen. Zij gaan ervan uit dat wanneer iedereen in zijn leven zich minstens éénmaal belangloos inzet voor een project, de wereld er reeds een klein beetje beter zou uitzien. In de huidige maatschappij, met zijn snelle, vaak vluchtige contacten wordt veel gesproken over kapitaal, in de betekenis van geld. De initiatiefnemers van het project 'Duurzame verbondenheid - bron van kracht en geluk in werk, vrije tijd en privé' spreken vooral over menselijk kapitaal en hoe we daar op een duurzame manier mee kunnen omgaan. Duurzame verbondenheid levert een bijdrage voor meer kwaliteit in werk, vrije tijd en privé.

HET BRUTO NATIONAAL GELUK VAN BHUTAN

door Alma De Walsche (MO* REDACTIE)

Het bruto nationaal product- de magische formule BNP die al decennia lang het wel en wee van landen pretendeert te rapporteren, is serieus aan status aan het inboeten. De benadering is te eenzijdig en laat te veel domeinen onderbelicht. Een andere parameter kan bijvoorbeeld het Bruto Nationaal Geluk (BNG) zijn.

Enkele jaren geleden schoof het Himalayastaatje Bhutan dit concept naar voor. Jigme Yoser Thinley, voormalig premier van Bhutan, die deze filosofie vertaalde in politiek beleid, ontving een eredoctoraat aan de UCL van Louvain La Neuve. Hij was tevens te gast in de Belgische senaat.

“Wat we meten is wat we krijgen”, zo vertelt Jigme Yoser Thinley . ‘Met de economische crisis is duidelijk geworden hoe eng onze kijk is, wanneer we enkel economische en materiële ontwikkelingen in kaart brengen en de andere aspecten die het welzijn van mensen uitmaken, buiten beschouwing laten.’ Om te weten of mensen het ook goed stellen, moet je verder kijken dan de economische groei.

Bhutan, een boeddhistisch koninkrijk gekneld tussen India en China, met niet eens een miljoen inwoners, hanteert een meer holistische visie en weet de wereldgemeenschap hiermee te inspireren.

Een spel van winnaars en verliezers

‘We zijn geobsedeerd door materieel bezit en hebben ons bekeerd tot de religie van het consumeren; onze menselijke waarden boeten in en we staan steeds minder stil bij wat we eigenlijk nastreven in het leven.’ Yoser Thinley spreekt in “we”, omdat hij zichzelf niet beter wil voelen dan de anderen, al leeft hij zelf vanuit andere waarden. ‘We leren onze kinderen dat ze er moeten naar streven om steeds meer te verdienen, om dan meer te kunnen consumeren, om elkaar meer te kunnen beconcurreren om dan zo succesvol te zijn in het “zero sum game”. We zijn onze menselijkheid verloren en dat is de grootste zonde.’ Zo’n leven leidt niet alleen niet tot geluk, het is ook nefast voor de planeet.

Yoser Thinley: ‘De samenleving staat vandaag oog in oog met fundamentele vragen die te maken hebben met het overleven zelf van de mensheid: de ecosystemen sterven af, het voedsel- en energiesysteem is in crisis, politieke systemen imploderen, het financiële systeem stort in, families vallen uit elkaar, mensen plegen zelfmoord. We weten dat dit in de toekomst nog zal toenemen. Er is een nood aan een betere? set van instrumenten om te meten, om beter te weten waar we mee bezig zijn, om erover te waken dat we op het goede pad zijn.’

Bhutan, het geweten van de wereld

Het was de Bhutaanse koning Jigme Singye Wangchuck die in 1972 in een interview de term Bruto Nationaal Geluk lanceerde, om aan te geven dat niet bnp maar het welzijn van de bevolking, vanuit een holistisch mens- en wereldbeeld, zijn streefdoel was. De term bleef

nazinderen en werd het richtsnoer voor het samenleven in Bhutan. Rond de eeuwwende brak het begrip door op de internationale scène. Jigme Thinley vertelt hoe dat is gelopen: “In 1998, toen de wereld aan de vooravond van de eeuwwende stond, werden we gevraagd om op een Azië-Pacific Top van het VN-Ontwikkelingsprogramma UNDP, te komen spreken over Bruto Nationaal Geluk. Er heerste toen een klimaat van bezinning in de wereld, een grote openheid.

De industrielanden zijn op vlak van materiële ontwikkeling ver gevorderd, maar op het vlak van menselijkheid is er nog heel wat te doen. Ondanks de materiële welstand hebben veel mensen een gevoel van leegte. Er is een andere maatstaf nodig om ons welzijn te meten. Aanvankelijk wilden we niet ingaan op de uitnodiging om op die top te spreken; we wisten ook dat er geen echte objectieve basis was om ‘geluk’ te meten. Maar omdat ze insisterden, hebben we het toch gedaan. De interesse was buiten verwachting en dat was meteen de doorbraak van het concept.”

Bruto Nationaal Geluk

Tijdens zijn premierschap van 2008 tot 2013 ontwikkelde Jigme Thinley met de hulp van internationale onderzoekers en wetenschappers een kader om deze filosofie in beleid om te zetten, gebaseerd op 4 pijlers en 9 indicatoren.

De 4 pijlers zijn duurzame en rechtvaardige socio-economische ontwikkeling, goed bestuur, bescherming van het milieu en behoud en promotie van de cultuur.

De 9 dimensies zijn psychologisch welzijn, gezondheid, educatie, cultuur, tijdsbesteding, goed bestuur, gemeenschapsvitaliteit, levensstandaard, en ecologische diversiteit en veerkracht.

Het gegeven is ook opgenomen in de grondwet, waardoor het ook vandaag, nu de oppositie aan de macht is, het referentiekader blijft. Jigme Thinley:

‘BNG is een ontwikkelingsfilosofie met oog voor de hele mensheid? en de natuurlijke omgeving. Voor ons is dit een vorm van duurzame ontwikkeling, waarbij de armen niet zo arm zijn en de rijken niet zo rijk. Het is ook een visie die onze onafhankelijkheid moet versterken. Elke dollar gaat naar het ontwikkelen van onze capaciteit om minder afhankelijkheid te zijn Elk ontwikkelingsproject moet een milieu-impactanalyse ondergaan en bij elk project stellen we de vraag: “bevordert dit ons welzijn, de veiligheid van de mensen en het inclusieve karakter van onze samenleving?’

Van Bhutan naar België

Vraag is natuurlijk of een concept uit de Aziatische, boeddhistische cultuur wel vertaalbaar is naar onze samenleving? Als student architectuur liep Maarten Desmet een stage in Bhutan. Maarten Desmet: ‘Het is een ontwikkelingsfilosofie die in Bhutan politiek concreet is gemaakt. De indicatoren zijn cultureel gebonden, maar de holistische kijk, het in rekening brengen van verschillende domeinen van de samenleving, dat is hopelijk wel overdraagbaar. Sommige dingen moet je ook institutionaliseren om ze democratisch te maken en toegankelijk voor iedereen.’ Al die indicatoren proberen te meten en te kwantificeren, terwijl we iets kwalitatiefs willen vatten. Maarten Desmet: “Het is niet meten om iets te bereiken, het gaat om een proces, een permanent in kaart brengen. Het is zoiets als een

armoedegrens, waarbij je steeds nagaat of mensen daar niet onder vallen. Het is een permanent in kaart brengen en verbeteren van de bouwstenen van welzijn, de randvoorwaarden die nodig zijn om geluk te kunnen nastreven. Het is een manier van bedachtzaam en waardevol handelen, zodat we zorg dragen voor de toekomstige generaties en voor de planeet. Het Bruto Nationaal Geluk gaat over collectief geluk of welzijn, niet om individueel uiterst subjectief geluk. Het is het creëren van voorwaarden opdat iedereen welzijn zou kunnen bereiken". Overheden, gemeenschappen, ondernemingen, individuen dragen allemaal verantwoordelijkheid voor dit algemeen belang.'

Een geluksindex

Inmiddels zoekt deze benadering zijn weg in de internationale instellingen. In 2011 keurde de VN een Geluksresolutie goed, waarin gesteld wordt dat 'geluk' een belangrijk onderdeel is van de ontwikkelingsstrategie. In een honderdtal landen heeft het begrip inmiddels ingang gevonden. Er werd ook een intergouvernementele werkgroep opgericht om elementen van dit denken op te nemen in de nieuwe set doelstellingen die na 2015 de millenniumontwikkelingsdoelen moet opvolgen.

In eigen land werd in 2014 onder impuls van Peter Van Rompuy en Fauzaya Talhaoui in de commissie Financiën en Economie van de senaat een wetsvoorstel uitgewerkt en goedgekeurd dat pleit voor het ontwikkelen van nieuwe indicatoren voor economische prestaties, sociale vooruitgang, levenskwaliteit en geluk.

Meer lezen?

'Bruto Nationaal Geluk. Bhutan inspireert de wereld'
door Maarten Desmet
uitgave van Lannoo
ISBN 978940141028